

tem — socijalistni lek. Dalje pravi, da socijalisti hočejo z enim mahljajem vse rešiti. Od kdaj neki in kateri?! Na strani 190. zatrjuje, da se baje z vso pravico lahko reče o angleških delavskih sindikatih, da delavec prodaja za skledico leče vso svojo osebno svobodo. Delavec, član takega sindikata, da je dejanski slepo orodje sindikata, . . . da je to prostovoljno robovanje . . . Na strani 195. očita socijalizmu, da mu intelektualno delo ne velja nič. Socijalistno bodočo državo slika (stran 196.) tako-le: „Dakle sila ovdje, nesloboda ondje, a državni utjecaj i u najskromnijem kutiću obiteljskega ognjišta — eto vam socijalističke države!“ Prav kakor da se ta „država“ da dekretovati čez noč! Na strani 212. govori o nadvrednostni teoriji Marxovi in znanem primeru, da je delavec plačan le za 6urno delo, dočim mora delati 12 ur: ne veruje v izkoriščanje delavca, češ, mari li so delavci blazni, da bi hoteli na dan po 6 ur zastonj delati, ali pa so tako slabi, da bi morali zastonj delati?! . . . Ne glede na to, kdaj je Marx ta primer napisal: isti velja jako mogočno še dandanes. In delavci niso norci, ampak preslabi so še, da bi si pomagali. Na strani 214. taji avtor, da bi bili danes delavci pod vsakim pogojem slabjši od podjetnikov, češ, stavke pričajo! Da, pa kako! — Napram socijalni demokraciji se pisatelj kaže nekakega — krščanskega socijalista. Vse skoro pobija, kar počenja socijalna demokracija, vse poveličuje, kar se godi pod zastavo krščanskega socijalizma. Na strani 230. trdi, da „opreka izmedju proletarijata i buržoaziji ne bi valjda nikada ni nastala, da je nisu stvorili baš Engelsi i Marxi.“ To je — prenaivno za danes; pred desetletji bi take trditve morda vikle. Na str. 248. piše avtor, da socijalizem tira „prave, veri udane kristjane“ še globlje v katakombe, nego sta jih Neron in Dioklecijan. Ponavlja tudi do smešnosti bedasto trditev, da socijalna demokracija ne priznava nobene narodnosti, ampak da sama pripada mednarodnosti, ki stremi za tem, da, z internacijonalnostjo udušivši nacionalnost, „učini pobratimljenje narodâ istinom“. Odgovor na to trditev: Kdor hoče danes pisati o socijalni demokraciji, mora vsaj njen program poznati. In o čem govori brnski program avstrijske socijalne demokracije?! — O stališču katoliške cerkve napram socijalizmu pravi (stran 252. 3.), da bi edino ona mogla nasprotovati socijalni demokraciji, a da je katoliška cerkev zadovoljna, če socijalni boj ne krene proti veri . . . I verujem! Zato pa ima krščanski socijalizem take uspehe! Sicer pa omenjam, da je enciklika Leona XIII. „*Novarum rerum*“ med „krščanskimi“ socijologij in ekonomij zastaran program. (Cf. Dr. A. Bráf, *Národní hospodárství*.) Na strani 258. prorokuje avtor skorajšnji pogin socijalni demokraciji, „stojeci nenaravnem savezu sa propalom liberalističkom strankom, ili bolje: u njezinoj službi.“ — Včasi je komu že samo „vera“ pomagala; pa naj še avtorju „Izabranih poglavlja“. Zato se danes ne prička nihče več, razen morda kak ignoranten lokalni časopisec ali pa kak krščanski socjalec! —

Knjiga, v kateri je še obilica podobnih nedostatkov in zastarelih nazorov, nas nikakor ni zadovoljila.

Dermota.

Lazar Kostić: O Jovanu Jovanoviću Zmaju (Zmajovi), njegovu pevanju, mišljenju i pisanju, i njegovu dobu prema svom govoru od 24. novembra 1899 u dvorani Matice srpske dotkao i napisao... Štamparija Ferdinanda Bitermana i sina u Somboru 1902. Str. 453, cena 5 kron. — Ker ni dolgo, kar je preminil Zmaj Jovan Jovanović (gl. letošnji Zvon str. 447. do 448.), bo morda koga zanimalo, ako izpregovorim o imenovani knjigi. Lazar Kostić je Jovanovićev sodrug in srbski književnik, ki pozna domače literarne razmere kakor malokdo. Poleg tega je temeljito izobražen v angleški, francoski in nemški knji-

ževnosti. Še najmanj mu je znano slovansko slovstvo, ne izvzemši niti ruskega, dasi je bival v Rusiji. Ko so praznovali Srbi petdesetletnico Jovanovičevega književnega dela, je povabila „Matica Srpska“ Kostića, naj govori na njenem večeru tovarišu slavnostni govor. Kostić se je odzval, a govoril tako, da je bilo ogorčeno vse občinstvo. Knjiga je s tem govorom vsekakor v zvezi. Vpraša se le, ali je napisal tako obširno študijo vsled ogorčenja občinstva, vsled ponesrečenega govora, ali je govoril nalašč tako, samo da dobi povod, izdati knjigo. Študija je razdeljena v pet glavnih delov: I. Pristup; II. Pevanija; III. Druga Pevanija; IV. Snohvatice; V. Devesilje. Nit, ki prepleta vso knjigo, je: Jovan Jovanović je velik, občudovanja vreden kot lirik, kot pevec ljubezni, slab kot zmaj, kot pesnik bojevnik. Na tem temelji vsa razprava, češ, „stvorio ga Bog, da bude slavuj, a on silom navalio, da bude zmaj.“ Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata. Kot slično prikazen navaja Goetheja, češ, i temu ni bilo dosti, da je Goethe, hotel je biti še Shakespeare, a dramatik da ni bil nikdar. Tuintam izreka Kostić svoje pomisleke proti Jovanovičevi tehniki, njegovim rimam in jeziku. Vse — ne brez vzroka! Nazivlje ga „samonazvani Zmaj“, češ, da ni nikdar čul, da bi klical kdo Jovanoviča Zmaja, pač pa da se je samemu to ime tako omililo, da si ga je nadel. Knjiga je pisana zlovoljno, a vendar zanimivo in poučno. Lazar Kostić, sploh nezadovoljen s srbskimi razmerami, se pa odločno brani očitanja, da je govoril in pisal pikro o svojem prijatelju zaradi neke osebne praske z Zmajem. Resnica je, da je spesnil Jovanović v zadnjih desetih letih marsikaj, kar mu ni na čast. Ako odštejemo neka prerezka in vsa ona mesta, kjer pretirava Kostić nalašč, samo da je razloček med slavcem in zmajem tem očitnejši, nam nudi njegova knjiga v modernem žanru pisano, obenem najboljšo monografijo o Jovanoviću ter sploh najboljšo monografijo, kar jih eksistira v srbskem slovstvu.

Janko Lokar.

Koncert na čast skupščinarjem „Zveze slov. pevskih društev“ dne 18. sept. 1904. Pele so se Hajdrihova „Hercegovska“, Ipavčeva „Savska“, Foersterjeva „Povejte, ve planine!“ in Jenkova „Na moru“. Razen tega je društvena godba svirala tri orkestrske skladbe. Iz tega programa je razvidno, da nas niso iznenadili z novimi skladbami. Nekaj novega pa je bil skupni nastop moških zborov „Glasbene Matice“, „Ljubljane“ in „Slavca“. Nad 100 pevcev je pelo pod vodstvom koncertnega vodje gosp. M. Hubada. Vendar se ni pogrešalo one železne discipline v deklamaciji, v akcentuiranju in v razdelitvi svetlobe in sence, moči in nežnosti, česar smo pri gosp. Hubadu tako vajeni, da se ne čudimo več tem vrlinam. Par posebno finih nians (omenjam na pr. menjavo registrov na koronah v Ipavčevi „Savski“, ki jo je bilo slišati tako precizno, enotno in čisto kakor na orgle igrano — čudovit odmev izmed šumečih vrhov!) nas je tako razveselilo, da prvemu basu izpregledamo radi par negotovosti v intonaciji. Manjkalo mu je — tako se mi je zdelo — na nekaterih mestih one prostosti, sigurnosti in agilnosti glasov, ki daje zvoku sveže, srčno blagoglasje. Skupnega nastopa vseh v zvezi nahajajočih se društev se smemo na vsak način veseliti. Tudi društvena godba je pod hvalevrednim vodstvom g. Poule prav srečno rešila svojo nalogo. Potpuri iz opere „Prodana nevesta“ pa ni zaslužil, da se je vtihotapil pod Smetanovo